

BIBLIOTEKET SKAL INTEGRERES I STUDIEMILJØERNE

'Book en bibliotekar' er en populær ordning på Roskilde Universitetsbibliotek. Men der er i det hele taget behov for, at biblioteket i højere grad opsøger de studerende, hvis biblioteket skal blive en del af de studerendes informationslandskab.

AF TRINE WINTHER JOHANNSEN, TWJ@RUC.DK, OG HANNE STUBE, STUBE@RUC.DK, ROSKILDE UNIVERSITETSBIBLIOTEK.

Forskning og innovation er i fokus på universiteterne – også på RUC. Det mærkes på RUB, hvor forskningsservice og -formidling er indsatsområder, der skal implementeres og udvikles. Men RUC er andet end forskning og forskere. RUC er også undervisning og studerende, og sideløbende med forskningen skal bibliotekerne være med til at understøtte og udvikle de studerendes informations søgningskompetencer. Det er som bekendt de studerende, som er fremtidens forskere.

På RUB er vi to bibliotekarer, som i mange år har arbejdet med vejledning og undervisning af studerende. Vi har over et par år udviklet Book-en-bibliotekar-service. Det er blevet en meget populær ordning blandt de studerende – så populær, at den nu på forsøgsbasis skal erstatte et tretimers bibliotekskursus på basisuddannelserne.

Kendskab til databaserne skal udbredes

Ordningen går i al sin enkelthed ud på, at de studerende, når de har dannet grupper og fundet et projektemne, booker en bibliotekar. Med udgangspunkt i projektemnet gennemgår bibliotekaren sammen med gruppen de søgemåder og muligheder, som de studerende har adgang til via deres tilknytning til RUC.

Langt den overvejende del af de studerende, som vi mødes med, kender ikke til de mange databaser, som biblioteket stiller til rådighed – men det gør de efter mødet med bibliotekaren! Nogle studerende kalder ligefrem mødet for en øjenåbner, der er med til at bringe projekterne på rette kurs.

Vi har desuden en del erfaringer med studerende på specialniveau, som ligeledes er henrykte over at få kendskab til fagets kernedatabaser, men som også giver udtryk for dyb frustration over først at opdage databaserne så sent i deres studieforløb. Og det er en væsentlig pointe. Det er spild af ressourcer at stille dyre databaser til rådighed, hvis målgruppen ikke kender til dem.

I løbet af den periode, hvor 'Book en bibliotekar' har fungeret som ordning, har vi oparbejdet et stort erfaringsgrundlag – og empirien var derfor i orden, da vi begyndte på IVA's masteruddannelse, der netop den sæson havde informationskompetence på programmet.

På masteruddannelsen fik vi mulighed for at beskæftige os med teoretiske tilgange til vores daglige arbejde med 'Book en bibliotekar' og de studerendes informationskompetencer. I vores afgangprojekt tog vi udgangspunkt i netop disse områder, og vi flyttede fokus fra biblioteket til brugerne ved at undersøge, hvordan basisstuderende udøver informationskompetence.

Brandmænds informationskompetencer

En stor inspiration til projektarbejdet var Annemaree Lloyd. Hun er Senior Lecturer in Information Studies i Australien og beskæftiger sig med informationskompetence i praksis – hvilket betyder, at hun blandt andet bevæger sig ud på arbejdspladser for at undersøge, hvordan informationskompetence udfoldes i arbejdssituationer.

Under et besøg i Danmark holdt hun en forelæsning på IVA, hvor hun med ildhu og stort engagement fortalte om de kvalitative undersøgelser, hun var i færd med at udføre, og som blandt andet foregik blandt brandmænd i Australien. Hun var fluen på væggen på brandstationen for at iagttage, hvordan erfarne og uerfarne brandmænd lærte af hinanden og fik et team til at fungere.

Arbejdspladsens informationslandskab

Lloyds tekster er inspirerende – og i vores projektarbejde tog vi især udgangspunkt i hendes helhedssyn på informationskompetence og hendes undersøgelser af informationspraksis. Hun viser, at det at være informationskompetent ikke kun er noget tekstuel, men derimod et samspil mellem kultur, krop og sanser samt tekstbaseret information.

På baggrund af hendes store arbejdspladsundersøgelser af både brandmænd og ambulanceførere argumenterer Lloyd for, at informationskompetence skal opfattes som en sociokulturel proces, der både er en katalysator for læring og en vedvarende dynamisk proces. Det er en proces, der er uløseligt forbundet med og afhængig af individets evne til med krop og sjæl at indgå i en social kontekst på for eksempel en arbejdsplads eller et studiemiljø, hvor individet skal være i stand til at aflæse det pågældende informationslandskab.

Biblioteket er fraværende hos de studerende!

Med Lloyd i bagagen undersøgte vi de studerendes egen verden på basisuddannelsen. Vi stillede spørgsmål som, hvordan foregår informations søgningen i de studerendes miljø? Og hvilken rolle spiller biblioteket?

Vi analyserede os frem til, at de studerendes informationskompetence blev opbygget af de mange elementer, som udgør det miljø, som de studerende indgår i. De studerendes miljø udgøres af blandt andet husmøder, studievejledninger, læseplaner, de andre studerende, historie, traditioner, organisering og ikke mindst de påvirkninger, som de modtager fra vejlederen/underviseren.

Studerende på specialniveau er glade for at få kendskab til fagets kernedatabaser - men de synes det sker alt for sent i studiet.

Men hvor var biblioteket? Biblioteket manglede – og blev ikke engang opfattet som en del af universitetet. En af de studerende udtrykte det sådan her: ”Biblioteket er noget eksternt på RUC – det er ikke en del af RUC.”

Tættere samarbejde med biblioteket

Spørgsmålet var, hvorfor det forholdt sig sådan. Efter at have undersøgt det nærmere, viste det sig, at vejlederens krav til den ’rigtige’ akademiske litteratur og krav til udøvelse af kildekritik er vigtige parametre for de studerende. Hvis vejlederen kan hjælpe tilfredsstillende med valg af litteratur, klarer de studerende sig uden brug af biblioteket. Det er først, hvis der ikke er tilstrækkelig hjælp at hente i det nære studiemiljø, at de studerende kommer i tanke om biblioteket.

Vejlederne på basisuddannelsen ved godt, at der findes et bibliotekskursus, men de lægger ikke vægt på eller er vidende om, at kurset faktisk står i studieordningen og er en del af metodekurset. Der er en udbredt forståelse af, at de grundlæggende værker selvfølgelig skal stå på litteraturlisten, men hvordan litteratursøgningen som metode har fundet sted er ikke interessant. Faktisk opfattes det nærmest som en kedelig del af projektarbejdet.

Nøjagtig som de studerende oplever vejlederne/ underviserne heller ikke, at biblioteket er en integreret del af studiemiljøet. I et interview siger Margrethe, som er vejleder på basisuddannelsen, at hun sagtens kunne forestille sig et tættere samarbejde med biblioteket – måske med en fast bibliotekar som kontaktperson. Margrethe siger: ”Man skal udnytte hinandens specialer [...] RUC er jo et særligt sted [...] Det bygger på et personligt forhold, når man er vejleder for studerende. Hvis det er naturligt

for dem at have et tæt forhold til en vejleder, så er det også naturligt at have et tæt forhold til en bibliotekar”.

Summa summarum viste undersøgelsen os i hovedtræk, at hverken de studerende eller deres vejledere opfatter biblioteket som en del af uddannelsesmiljøet på basisuddannelsen. Det vil vi gerne ændre på.

Fremtidens undervisning

I vores undersøgelse fokuserede vi på de studerende og på uddannelse ud fra den betragtning, at informationskompetence ikke bare er et sæt regler om litteratursøgning. Derimod indbefatter informationskompetence også evnen til at forstå og være en del af en social kontekst og til at kunne bruge den viden i en aktiv læreproces.

I praksis betyder det, at vi som bibliotekarer skal kunne inkludere vores indsigt om de studerendes studiesammenhæng i den vejledning og undervisning, som vi tilbyder, og vi skal gøre det på en måde, så det bliver meningsfuldt for dem.

Vi mener, at vi med ’Book en bibliotekar’ er med til at integrere biblioteket i de studerendes informationslandskab, men vi er også overbeviste om, at vi kan komme endnu længere ved i højere grad at være til stede på deres uddannelse – for eksempel på de studerendes uddannelseskurser. Vi skal være der på det rigtige tidspunkt og med det rigtige input – det er det, som vi arbejder videre med.

*Interesserede kan læse hele rapporten her:
hdl.handle.net/1800/6368*